

РОЗВИТОК СІМЕЙНИХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ЯВОРСЬКА Тетяна Іванівна

**д. е. н., професор кафедри підприємництва, торгівлі та
біржової діяльності ТДАТУ ім. Дмитра Моторного**

Серед першочергових умов ефективної роботи громад на сільських територіях є успішний розвиток підприємництва, яке може розвиватися у двох напрямках:

сільськогосподарського спрямування
(сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, фізичні особи-підприємці, сімейні фермерські господарства, обслуговуючі кооперативи)

несільськогосподарського спрямування
(сільський туризм, народні промисли, торгівля, надання послуг населенню та ін).

Основним напрямом розвитку сільських територій та подолання депресивного стану місцевої економіки має бути у першу чергу формування системи **сільськогосподарського підприємництва.**

Світовий досвід свідчить, що основу сільськогосподарського устрою розвинутих країн становлять **сімейні фермерські господарства.** Так, 500 мільйонів ферм із понад 570 є сімейними фермами. У сільському господарстві Європейського Союзу 85 % усіх ферм є сімейними фермами, вони обробляють майже 70 % усіх сільськогосподарських угідь.

Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про фермерське господарство" щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств» (2018 рік)

«Фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства. Таке господарство підлягає державній реєстрації як **юридична особа** або **фізична особа – підприємець**»

На нашу думку, у сільському господарстві України сучасний етап еволюційного розвитку сімейного типу господарювання можуть репрезентувати особисті селянські господарства, законодавчо оформлені як **фізичні особи – підприємці**.

Створення на їх базі сімейних фермерських господарств дозволить їм з часом набути форм, схожих із тими, які існують в інших країнах. Тим більше, що де-факто більшість із таких господарств і сьогодні вже є сімейними фермерськими господарствами. Так у 36, 9 % домогосподарств України землекористування перевищує 2 га сільськогосподарських угідь, у тому числі 16,5 % мають земельну площу більше 10 га, яка обробляється власними силами домогосподарства.

Сімейне фермерське господарство зареєстроване як фізична особа-підприємець має відповідати наступним умовам:

- а) використання праці членів такого господарства, якими є виключно фізична особа - підприємець та члени її сім'ї.
- б) головою сімейного фермерського господарства може бути лише член відповідної сім'ї.
- в) залучення сімейним фермерським господарством інших громадян може здійснюватися виключно для виконання сезонних та окремих робіт, які безпосередньо пов'язані з діяльністю господарства і потребують спеціальних знань чи навичок.
- г) сімейне фермерське господарство організовується фізичною особою – підприємцем самостійно або спільно з членами її сім'ї на підставі договору (декларації) про створення сімейного фермерського господарства.

Критерії відповідності сімейного фермерського господарства для реєстрації фізичною особою-підприємцем та можливості сплати єдиного податку 4 групи:

- здійснення діяльності виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону «Про фермерське господарство»;
- зайняття виключно виробництвом сільськогосподарської продукції, її переробкою та постачанням (вирощування, відгодовування сільськогосподарської продукції, збирання, вилов, переробку такої власно-вирощеної або відгодованої продукції та її продаж);
- здійснення господарської діяльності (крім постачання) за місцем податкової адреси;
- невикористання праці найманих осіб;
- членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени сім'ї цієї особи у визначенні частини другої статті 3 Сімейного кодексу України ;
- площа сільськогосподарських угідь у власності та/або користуванні, земель водного фонду у користуванні членів фермерського господарства становить не менш як 2 гектари, але не більш як 20 гектарів.

Удосконалення системи оподаткування і виділення сімейних фермерських господарств в окрему групу платників єдиного податку, забезпечить додаткові надходження до місцевого бюджету.

Державою встановлена допомога сімейному фермерському господарству по сплаті єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Для 4-ї групи в рамках програми підтримки фермерських господарств із 01.01.2020 р. встановлено пільговий порядок сплати ЄСВ для ФОП-фермера і членів фермерського господарства — доплата ЄСВ за рахунок держбюджету протягом 10 років і сплати податку на доходи фізичних осіб з орендної плати за земельні ділянки (паї) до місцевих бюджетів за місцезнаходженням таких земельних ділянок.

У перший рік голова СФГ платить 10% від тієї суми, яку повинен сплачувати за себе, або за членів сім'ї, які є членами сімейного фермерського господарства. Держава буде доплачувати 90%. На другий рік сплачується 20%, а держава доплачує 80%. І тільки через десять років фермер буде повністю сплачувати ЄСВ.

**Мінімальна сума ЄСВ на місяць на кожну особу складає 22 %
від мінімальної заробітної плати: $6000 \times 0,22 = 1320$ грн.
На рік – 15840 грн.**

За рахунок коштів Державного бюджету України передбачена додаткова фінансова підтримка через механізм доплати на користь застрахованих осіб - членів/голови сімейного фермерського господарства єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у сумі:

0,9 мінімального страхового внеску - перший рік;

0,8 мінімального страхового внеску - другий рік;

0,7 мінімального страхового внеску - третій рік;

0,6 мінімального страхового внеску - четвертий рік;

0,5 мінімального страхового внеску - п'ятий рік;

0,4 мінімального страхового внеску - шостий рік;

0,3 мінімального страхового внеску - сьомий рік;

0,2 мінімального страхового внеску - восьмий рік;

0,1 мінімального страхового внеску - дев'ятий та десятий роки.

(набрав чинності з 01.01.2020 р.)

Отже, основними перевагами створення сімейного фермерського господарства для ОТГ є те, що вони є:

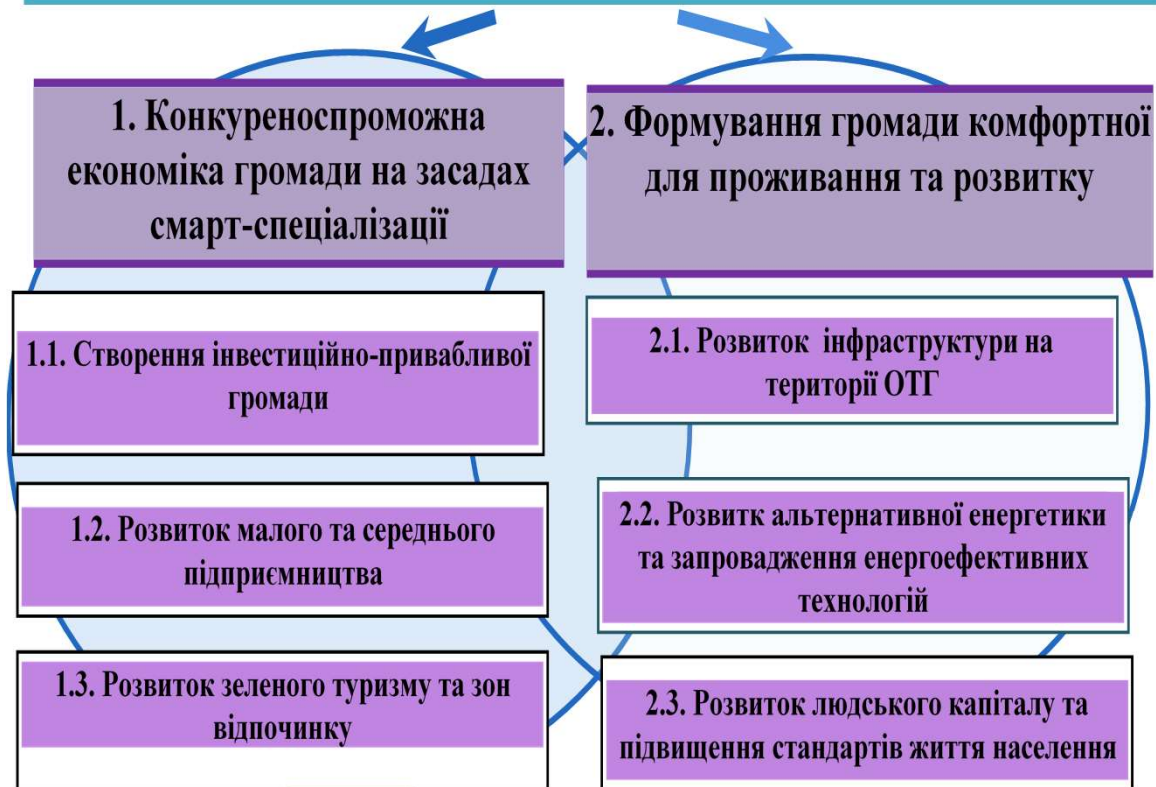
- офіційними виробниками сільськогосподарської продукції (це дає можливість, наприклад, локальних закупівель на комунальні потреби);
- можливість працювати у правовому полі і мати доступ до ринків, збуту, кредитів і підтримки;
- низька мобільність перенесення своєї реєстрації з однієї ОТГ до іншої, бо це пов'язано з перевезенням родини до іншого місця проживання тощо

БАЧЕННЯ ГРОМАДИ

Роздольська об'єднана територіальна громада - відомий центр зеленого туризму, регіон з розвиненим малим бізнесом, екологічно чистим сільським господарством, розвиненою соціальною інфраструктурою, збереженими історичними традиціями, активною молоддю та відповідальними жителями, що вміють працювати на себе та на благо України

Новобогданівська ОТГ - це економічно сильна, інвестиційно приваблива територія, з розвинутим сільським господарством у поєднанні із промисловістю на основі інноваційних технологій.

Громада активних людей та потужного підприємницького сектору

Рисунок 1. Стратегічне бачення, стратегічні та операційні цілі

СТРАТЕГІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

Стратегічна ціль 2. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНА
ЕКОНОМІКА РЕГІОНУ (ЯКА РОЗВИВАЄТЬСЯ НА
ЗАСАДАХ СМАРТСПЕЦІАЛІЗАЦІЇ) У
НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ

2.3. Нарощення туристично-рекреаційного потенціалу

2.3.1. Розвиток сфери культури і мистецтва та
збереження історико-культурної спадщини

2.3.2. Розвиток туристичної індустрії

2.3.3. Розвиток рекреаційно-курортної зони Приазов'я

Становлення та розвиток сектору сімейних фермерських господарств також має реалізовуватися на основі стратегії – комплексу заходів із досягнення основних стратегічних цілей з урахуванням параметрів виробничого потенціалу комерційних особистих селянських господарств та ринкової ситуації.

Також бажано було б у регіоні (за прикладом інших областей) розробити окрему програму підтримки фермерських господарств, особливо молочних сімейних ферм.

Поголів'я корів в господарствах усіх категорій Запорізької області становить 43,5 тис. голів. Менше тільки у Луганській (20,8) і Донецькій областях (29,3).

Стратегія, розроблена у громадах має бути орієнтованою на:

- реалізацію комерційної і соціальної функцій сімейного фермерства через впровадження диверсифікації виробництва (наприклад вирощування нішевих культур);
- створення кооперативів при сільських громадах одного або двох сіл для надання послуг по веденню цих господарств;
- налагодження системи збуту (спеціалізовані кооперативи з виконання відповідних функцій та інші форми збутової діяльності);
- розвиток компетенцій та комунікацій;
- пропагування суспільного значення та престижу створення сімейних ферм через громадські організації, ЗМІ та особисті виїзди консультантів до членів громади (наприклад представників вищих навчальних закладів).

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ !!!

Яворська Тетяна Іванівна, ТДАТУ